

- into night]. In: *Kyiv* [magazine “Kyiv”]. Kiev, 2000, no. 11–12, pp. 107–126 (in Ukrainian).
22. Svitlychna L. *Khresni pobratymy* [The sworn brothers-sufferers]. In: *Suchasnist* [magazine “The Modernity”]. Kiev, 1998, no. 7–8, pp. 138–154 (in Ukrainian).
 23. Solovei E. *Shche trokhy pro misiachni zatemnennia* [A little more about lunar eclipse]. In: *Krytyka* [magazine “Critic”]. Kyiv, 2001, January-February, no. 1-2, pp. 27-28 (in Ukrainian).
 24. Stus V. S. *Doroha bolii : poezii* [The Road to Pain: Poetry]. Kiev, 1990, 222 p. (in Ukrainian).
 25. Tarnavskiy Yu. *Temna storona misiatsia* [The dark side of the moon]. In: *Krytyka*. Kyiv, 2000. July-August, no. 7–8 (33–34), pp. 4–10 (in Ukrainian).
 26. Tartakovskiy A. *Memuarystyka kak fenomen kultury* [Memoirism as a phenomenon of culture]. In: *Voprosy literatury* [magazine “Questions of Literature”]. Moscow, 1999, no. 1, pp. 35–55 (in Russian).
 27. Todorov Tz. *Oblychchiam do ekstremy* [Facing the Extreme]. Lviv, 2000, 416 p. (in Ukrainian).
 28. Heidegger M. *Pysmo o humanyzme* [A Letter on Humanism]. In: *Problema cheloveka v zapadnoi filosofii* [The problem of man in Western philosophy]. Moscow, 1988, pp. 314–356 (in Russian).
 29. Heyfetz M. *Ukrainskie siluety* [Ukrainian silhouettes]. [Without the place of publication], 1983, 288 p. (in Russian).
 30. Hodasevič V. F. *Koleblemyj trenozhnyk: izbrannoe* [The swayed tripod: favorites]. Moscow, 1991, 688 p. (in Russian).

Nadiia Koloshuk. Volodymyr Svidzinsky and Vasyl Stus in the Mirror of Memoirs and Modern Criticism. The names of two poets are a kind of binary opposition, in which both – their creative principles and the most important motives of their lyric poetry are opposed; personality traits of their imaginary images also are opposed in the consciousness of the contemporary-recipient. V. Svidzinsky corresponds with the notions of the modern artist – he is far from social problems, deepened in oneself, devoted only to creativity and beauty. Stus represents a “traditionalist” and, in the end, not so much a poet as a “citizen”. For this role, he was condemned by social conditions. Memoirs inevitably show the aberration of their authors' personal point of view in connection with the change in the social climate. Previous aberration produces a later effect of “discovery”: the most humble of all was the most significant, iconic figure of the epoch. The modern memoirs about Svidzinsky and Stus, besides their biographical value, are also important to show stereotypes about classical poets, which must be destroyed because they hold public opinion in captivity of prejudice and dogma.

Key words: memoirs, criticism, reception, public image, stereotype, V. Svidzinsky, V. Stus.

УДК 821.161.2’06-1.09Свідзинський:808.1

Світлана Кравченко
ORCID ID: 0000-0003-3225-1771

Сюрреалістичні параметри художнього світу Володимира Свідзинського

Розглянуто складники художнього світу поезії Володимира Свідзинського, зокрема засоби втілення авторського “я” письменника та його гармонію зі світом природи. Проаналізовано специфіку образності та

особливості структури ліричних творів поета. Особлива увага зосереджена на предметному зображенні ірреальних образів, на асоціативному характері метафор, автоматизмі акту творчості та дитинному сприйнятті світу. Підкреслено ті характерні риси творчого стилю поета, які служать ознакою приналежності його художнього світу до сюрреалістичного напрямку.

Ключові слова: асоціативні метафори, ірреальні образи, творчий стиль, дитинність світосприйняття.

Перші кроки Володимира Свідзинського як поета багато хто з літературознавців пов'язують із засадами символістської естетики [9, с. 62–63]. До таких дошукувань чогось таємничого, неземного, але бажаного і притягального, до спроб крізь теплий імпресійний пейзаж передати невловиму мить свого внутрішнього відчуття належать вірші із книги “Ліричні поезії” (1922) “Вітер”, “На Поділлі”, “Тоді ж то, визволена з п'їтьми...” та деякі з перших поезій збірки “Вересень” (1927): “Весняна ружо...”, “Куди пливем?..”, “Ой упало сонце...”, “Війнули зорі холодом” тощо. Та вже впродовж другої та третьої збірок і в позазбіркових поезіях Володимира Свідзинського другої половини 20-х і 30-х років вимальовується зовсім інший художній світ. Він виростає із тієї ж символістської філософії двох світів, але розгортається дещо в іншому аспекті, має зовсім інші домінанти. Він стає більш чітким, яскравим, конкретним і навіть, можна сказати, предметним, живим і зримим. Про символістські витoki та сюрреалістичний характер творчості поета писала М. Моклиця [5, с. 112–114], про філософські засади його поезії – Е. Соловей [10, с. 114–120].

Художній світ Володимира Свідзинського складають два найважливіші елементи: перший – це оточуючий природний безмежний світ, другий – це ліричний герой (водночас авторське “я”), який знаходиться в центрі того світу, виступає його рецептивним стержнем, перебуває у постійному контакті з цим світом. У ньому зовсім відсутні люди, не кажучи вже про якісь суспільні чи соціальні іпостасі. Зрідка з'являється кохана, донька, друзі, але радше як спогад, як марево чи візія, а не реальність.

Світ природи у Свідзинського світлий, безмежний і надзвичайно яскравий. Він живе своїм повнокровним незглибимим і незбагненим життям. У ньому безмір неба, зорі й сонце, шум гаїв, плін рік, бездонність озер, краса квітів і трав, спів птахів – словом, абсолютна безкінечність. Ліричний герой знаходиться в безпосередньому контакті з цим світом природи, у постійній єдності

і навіть більше – у гармонії з ним. Він дивиться в “очі світу” і “надивитись не може”.

Утомлений, склонившись на горби,
День спав та спав. Здавалося, ніколи
Не перейдуть глибини голубі
Над нивами. Лінивий, безтурботний,
І я приліг і дався владі сну...

(“Утомлений, склонившись на горби...”) [8, с. 111]

У поезії “Блукаю вдень то в луках, то в гаю...” відбувається майже повне злиття ліричного героя з природою, де він відчуває себе то деревом, то цвітом:

Блукаю вдень то в луках, то в гаю,
Як дерево, вдихаю запах літа,
На падолі джерельну воду п’ю,
А на межі схиляю колос жита,

І так живу, як придолинний цвіт, –
Без розмислу, без дум і неспокою...

(“Блукаю вдень то в луках, то в гаю...”) [8, с. 144]

Та й у другій частині вірша, яка за емоційним забарвленням контрастує із першою (бо настає інший етап життя природи й ліричного героя – “осяйний світ” дня змінює ніч, яка може бути потрактована в усіх її можливих значеннях), жодна лексична одиниця тексту поета не вказує на порушення попередньої гармонії. Ліричний герой залишається серед світу природи і наближається до його таємниць, він іде “блукати в інші луки”, відчуває доторки “невидимих рук” і звуки “давно безмовних голосів”.

Крайнє звільнення ліричного героя від суспільного й соціального, а натомість пряме й безпосереднє спілкування з природою зумовлює один із лейтмотивів поезії Володимира Свідзинського – мотив самотності, а саме його специфічне бачення:

Я жив в одинокім дому,
Не жадаючи, мов без тіла;
Розлука мене не томила.
Улюблена книга світила тьму.

(“Не буяли віхоли по лугах...”) [8, с. 280]

Самотність сумна, але жадана і надзвичайно важлива для ліричного героя. Вона дає можливість наблизитись до потаємного, дуже цінного й істинного в цьому світі:

І я сам ходжу, мов у лісі,
Ніде не жданий, нічий.
У глибокім вікні, при завісі,
Тінь виноградних очей.
Чи зустріну тебе, не знаю.
І не відаю навіть, хто ти.
Як Іван-царевич, шукаю
Нерозлюбленої краси.

(“Кошаво гримлять трамваї...”) [8, с. 241]

Крім певного гносеологічного значення, мотив самотності набуває у поета й екзистенційного забарвлення. Лише в самотності ліричний герой здатен відшукати й зберегти самого себе, своє “я”, та залишатися в гармонії зі світом природи:

Із мурованого покою
Виходити смутно мені.
Тільки в самотині
Можна бути собою.
Хто дає мені душу чужу,
Коли я з людьми? Чому їм кажу
Не ті заповітні слова, не ті,
Що родилися в самоті?

Легко
До гілки руку простягти,
Погладити билинку несвідому.
Чому ж так трудно
Себе при людях зберегти?

(“Із мурованого покою...”) [8, с. 261]

Оточуючий світ у поета при всій його яскравості та чіткості неоднозначний. Крізь його стихії постає двоїсте обличчя буття. Ця подвійність здебільшого виявляється не у просторових, а в часових параметрах художнього світу (у митця відсутній історичний час, проте присутній час як форма існування, прояву буття). Їх навіть можна вибудувати в антонімічні пари: світло – темрява, літо – зима, день – ніч, світанок – вечір, народження (життя) – смерть тощо.

Світло, день, світанок, сонце і т.д. – це перший світ, реальний, видимий, відкритий, добрий і світлий.

Ніч, темрява, вечір і т.д. – це другий бік буття. Він також видимий, проте темний, таємничий, недоступний і навіть

небезпечний, ворожий, водночас привабливий своєю таємничістю й незглибимістю.

Ліричний герой постійно знаходиться на межі цих світів, прагне зазирнути у прихований бік буття, ловить мить переходу з одного в інший:

Півнеба осінь прилягла,
Півнеба – в володінні літа.
Там – дикість бурі, подих зла,
Тут – мир і лагода розлита <...>
І я неначе на грані
Якогось краю чарівного,
Де вільно бавитись весні
При домі вересня сумного,
Де жар і холод, блиск і мла
Живуть край себе в супокою,
Як на рослині два стебла,
Одною плекані рукою.

(“Як гомонять сади нагірні!”) [8, с. 284]

І навіть у ніжному елегійному вірші-спогаді “Стася” лірично-філософським відступом звучать роздуми героя про межі світів:

Я поглянув: у копанці сонній,
Різьблено замкнені в мертвоводді,
Світились хмари, небо, узгірок –
Два світи, дві тиші вечірніх,
Дві глибокості незміренних.

(“Стася”) [8, с. 313]

Ранок і вечір, осінь і весна, дитинство і старість якраз і є тими межовими точками, переходами з одного світу в інший. Виняткову роль відводить автор митцю (у цьому він також спирається на досягнення символістів), лише йому дано можливість зазирнути в таємниці двоїстого буття:

Шукає чуда в звуках, у світлі,
В старому гаю, на квітчастій болоні.
Мріє з'єднати небо і землю,
Як дві ласкаві долоні...

(“Душа поета”) [8, с. 264]

Проте впіймати приховані таїни природи непросто. Тут треба шукати особливі шляхи, ще ніким не ходжені, не звідані. Звідси й більшість поезій Володимира Свідзинського це сни, візії, спогади,

марення, фантазії, казки, балади тощо. У поезії “Передмова до казки” поет відтворює ту мить творчості, якою він ступає за межі реального світу:

...І вечір був,
і радісна утома,
І муркання дрімливого кота,
І біля грубки золота солома,
А у печі пожежа золота;
І ум втрачав свою звичайну владу
Над дійсністю, і видава чудні,
Як літні хмари із-за зелен-саду,
Зринаючи, являлися мені.

(“Передмова до казки”) [8, с. 125]

Цей вірш є фактично ілюстрацією задекларованих сюрреалістами принципів “тотального звільнення духу” [3, с. 16] та “чистого психічного автоматизму” [4, с. 19–61], а також до практикованого ними в 20-х роках ХХ ст. “абстрагування від зовнішнього світу” [2, с. 61–63].

Художній світ поета, будучи позачасовим у історичному значенні цього слова, втілюється у своїх власних часових формах, які несуть ознаки сталого в плинному, постійного в змінних формах. Він весь час рухається і, як правило, в межах своїх антиномій: день змінює ніч, літо – зиму, сум – радість, світло – темряву і т.д. Ця плинність світу в часі, чи часу в світі надає поезії митця певної динамічності й водночас цілісності, бо найчастіше асоціюється з рікою, водою, яка невпинно рухається: “Синє небо плється безупинно, Днів потік не має вороття”; або: “Пливуть мої дні І ночі мої За сонцем, за зорями, Пливуть за землею...”; “Ніч потекла...” тощо. Коли цей рух менш помітний і прихований від людського ока, то відповідні дієслівні форми та метафоричні образи надають йому відчуття сталості й незмінності. Наприклад, мить зеніту видається вічністю – “день спав та спав”, “сонце зависло”, або “речі спокійно живуть”, “руки ночі лежать на столі моему”.

Метафора часу у творах Володимира Свідзинського тяжіє до конкретних предметних форм і реалізується у візуальних образах. Найчастіше рух часу впродовж доби втілює корабель. Наприклад:

Вечір

Вийду за браму вечірню.
“Ти, кораблику, зорній, стань, стань,

Візьми мене із собою
Де твоя пристань”
 (“Колько дзвонить зима...”) [8, 235],

або:

Бач, корабель огнеокий,
Коливаючись, плине, гуде...
 (“Спалахнули міські вогні...”) [8, 305]

Ніч

На берегах ночі дико, пусто.
Кораблик дня обережно
Іде з погашеними вогнями,
Ополисті вітрила позивані...
 (“На берегах ночі...”) [8, с. 268];

або:

Цілу ніч порцеляновий човник плив
Проти збитої ряски.
 (“Із-за жовтого клена...”) [7, с. 179]

Об’єктивація часу у творах поета відбувається за посередництвом різноманітних суто онеричних (у практиці сюрреалістів вживається як синонім до “ірреальний” – [1, с. 5]) образів – таємничих, відомих і незнаних істот, страшних і привабливих, які виходять із своїх схованок найчастіше вночі або в сутінках. Це вечір – верхівець, темрява – дивні звірі, “клишонога незграба ніч”, ранок – кінь, сонце (день) – лев. Такі метафори реалізуються шляхом уособлення:

Сонце

...Дивлюсь: як юний лев,
На стежку, перед хату,
Розпасяно лягло,
Розверглося зігріто
І на камінні плити
Поклало лапу пелехату.
 (“Сонце”) [8, с. 101];

Вечір

Два верхівці під’їжджають до броду:
Сивий кінь поклав копита в воду,
Вороний – на пісок.

(“Спи. Засни”) [8, с. 119];

Осінь

Не згасав би так швидко наряд
Весни і літа, о ні !
Верховець на строкатім коні,
Не сваволив би листопад.

(“Невже ми вийшли з пільми...”) [8, с. 271]

Метафори Свідзинського мають глибоко суб’єктивну асоціативну природу. У художньому тексті їх співтворцем стає ліричний герой. Коли метафора розгортається впродовж цілої оповіді, тоді виникають твори – фантазії, візії, сні, казки, в яких провідним стає мотив перетворення. Яскравим прикладом такої поезії є цикли “Балади” та “Зрада”. Мотив перевтілення з’явився в сюрреалістичній літературі не вперше. Він, взагалі, традиційний у літературі певного типу – міфи, фольклор, середньовічна поезія та драма, романтичні балади, казки, поеми тощо. Тому можна зробити висновок про поступальність (традиційність деяких засад) такого типу творчості.

У циклах “Балади” та “Зрада” домінують ірраціональні, фантастичні образи, проте в надзвичайно предметних зримих обрисах. Це дає можливість простежити шлях розвитку авторських асоціативних метафор та розгадати таємниці поетичних фантазій художника, але в інтерпретації такого художнього тексту завжди переважає суб’єктивне начало. Так у першій баладі йдеться про полювання на дивного звіра, якого так і не вдалося побачити, проте присутність його занадто очевидна:

...Дивен звір походив
У моєму саду.
Позривав темну персть,
Обтрусив ясени,
На сухі полини
Кинув вицвілу шерсть.

(“Встану рано, зійду...”) [8, с. 169]

У слідах дивного звіра впізнаються риси пізньої осені. Його не вдалося впіймати, навіть углядіти, бо дивний звір – то час, який невпинно збігає, забираючи за собою все, що надбала природа. Сад – межа двох світів, де й залишаються таємничі сліди істоти з іншого світу. Двоїстості набуває в баладі й ліричний герой:

Я в вечірній імлі
Затаюся в саду,
Од гіллі до гіллі
Сіть шовкову звезду [8, с. 169].

Він, наче павук, зводить сіть, в яку хоче впіймати час. Павутина – не поодинокий образ у поезії В. Свідзинського – символ безкінечності й плинності часу. Весь текст – розгорнута метафора осені.

За таким же принципом побудована й друга балада, у якій йдеться про настання темряви, прихід ночі:

Виходять звірі, дивні постаттю,
Нахмурені і настовбурчені,
І походом величавою
До берега поволі йдуть,

І там на скелях розлягаються,
І, перед себе лапи витягши,
Кладуть на них гривасті голови
І чола, повні темних дум.

(“Коли над вільхами засвітиться...”) [8, с. 171]

У третій баладі автор, використовуючи фольклорний мотив боротьби темряви й світла, злих і добрих сил, змальовує світанок. Клятий з конем – володар ночі й злих сил, прагне здолати “вогненного змія”, тобто світло, сонце. У нього “нелюдське обличчя”, “патли” – візуальна метафора ночі. Ранок, світло передані безособовими формами – “черк!”, “дзінь”, “зашуміло”. Весь текст – розгорнута метафора світанку.

Четверта балада – яскравий приклад поетизації миттєвого, спонтанного й випадкового, традиційної для сюрреалістичного типу творчості. Образ прадавнього міста, яке зникає з останніми променями сонця, – сколок чудової та безмежної авторської фантазії. Вражаюча безпосередність та свіжість цього образу (як і усіх інших) зумовлена “дитинністю” авторського світобачення. Люди, виростаючи, з роками втрачають свою дитячу безпосередність, “ніби вступають у в’язницю угод і думок, ховаються під різними прикриттями, потрапляють в полон того, про що бояться спитати” [11, с. 12]. Поетові вдалося зберегти ту “дитинність” сприйняття, завдяки якій його поезія фіксує найглибинніші аспекти буття, його поезія – це буття, в момент його

здійснення, в мить його самореалізації, це “буття – в – дорозі” [11, с. 14]. Дитячість, здатність сприймати чудо французькі сюрреалісти вважали сюрреалістською якістю свідомості людини і водночас однією із засад своєї творчості [1, с. 9].

Цикл “Зрада” більш казковий і загадковий за своїми сюжетами, ніж “Балади”. Його зміст закодований у міфічних та фольклорних образах, тому важче піддається об’єктивній та однозначній інтерпретації. Фактично, в кожній частині відбувається перетворення реальних героїв у фантастичні істоти. На традиційну фольклорно-міфологічну символіку кожного образу нашаровується авторська, яка виникає в контексті. Проте ці образи Володимира Свідзинського, як і всі попередні, також можна розглядати як своєрідні метафори часу. Наприклад, ліричний герой та його 11 друзів-верхівців – це 12 місяців року, які рухаються один за одним, а їх смерть – прихід зими, кінець року; князівна-полонянка та її подвійне перетворення – різні етапи людського життя, злиття ліричного героя з природою - в 9-му вірші з циклу “Зрада” і т.д.

За посередництвом візуальних метафор відбувається конкретизація (реалізація) абстрактних явищ. Причому, реалізовані метафори характерні не тільки для поезій, які є фантазіями, казками, візіями тощо, але й для інтимної лірики митця, де предметні образи втілюють певний стан душі (почуття) ліричного героя:

Я плеканець полів сумовитих
І тиші грабових гаїв.

Я над озером днів пережитих
Віти серця глибоко склонив.

(“Не метає огнів блискавиця...”) [8, с. 27];

Паровози криками торсають тишину.

Піаніно печаль свою

Кладе пластівнями на трави, на віти.

(“Запах меду і дим гіркий...”) [8, с. 239]

Ці предметні образи Володимира Свідзинського – спроба спіймати й зафіксувати в конкретних формах невловиму таїну кожної миті буття. Як і паломництво в інший, прихований і загадковий світ, що є одним із захоплень ліричного героя:

– Я не з чарами став до бою,

А як нехворощ польова

Обкололася мерзлою млою,
Я завіявся в сніжний дим
І за сіткою колихкою
Уздрів потаєнний дім.

(“Десь ти з чарами став до бою...”) [8, с. 185]

Таємниця настільки манлива й спокуслива, що він готовий навіть піти за нею назавжди:

І я боюсь, що встану і піду,
Плесканий лист руками розведу,
І в глибину спокусливу порину,
І, покіль віку, тихо, без упину,
Все буду занурятися туди,
Де хмари стали в безмірі води.

(“В руці ледь-ледь колишеться удильно...”) [8, с. 136]

Цим і зумовлене своєрідне ставлення поета до смерті. В природі все постійно рухається, народжується і вмирає, а по тому знову приходить у цей світ, тому смерть є обов'язковою складовою частиною вічності й безкінечності буття:

Голубими очима
Вдивляється в небо дитя –
Голубими дорогами
Одплива, одходить життя.

(“Голубими очима...”) [8, с. 90]

Смерть – частина навколишньої всесвітньої гармонії. І навіть смерть коханої, яка є найтрагічнішою сторінкою поезії митці (цикл “Пам'яті Свідзинської”), в цілому трактується філософськи: сумно, але смиренно. Кінець людського життя, вмирання природи восени, захід сонця, завершення дня і т.д. – усе це в поезії В.Свідзинського смерть у своїх різних іпостасях:

Неминучій долі будь покірний,
День твій згас, його не вернеш ти.
На останні відблиски вечірні
Упадає попіл темноти.

(“Не дивись в юний зір...”) [8, с. 98]

Смерть у поета стає метафорою завершення певного етапу життя природи: “світ незгасаний хоронім”, “у гробі сонце”, “береза тане, як віск”, “зрядилась весна в опівнічну путь”, “день, згорнувши, далеко односить і кладе похоронки вічні”. Смерть як

перехід в інше, невідоме буття, де “на зоряній розтоці твій зникає слід”.

Ряд творів митця провіщають його власну трагічну смерть (“Настане день мій сумний...”, “В полум’ї був спервовіку...”, “Чорним вихором – ночі...”), проте він пише про це без надриву, загострених почуттів і емоцій, а як про неминучість, яку треба прийняти:

Одлечу, одімкнусь од багаття живого,
Що так високо зметнуло,
Так розквітчало чудовно
Свій співний, поривний вогонь.

(“Настане день мій сумний...”) [8, с. 82];

або навіть як про щось манливе:

О вогню, вогню таємний,
Навіщо гориш?
Нащо серце моє
Вдень і вночі томиш?
Марно питати, марно шукати:
Я ж сльозами тебе не заллю,
Тільки склонюся, спитаю:
– Навіщо люблю?..

(“Чорним вихором – ночі...”) [8, 100]

Ці поезії, крім суто автобіографічного, мають ще й глибокий філософський зміст. Вогонь – джерело життя (“Небо горить, і земля, і сонце, і всі світи. – О вогню, вогню великий, Де ж коріння твоє знайти?..”), початок і кінець усього живого в світі (“В полум’ї був спервовіку і в полум’я знову вернуся...”), таємниця буття (“Тільки склонюся, промовлю: – Всеволоден еси: Ти запалив моє полум’я – Нині згаси...”, “...Зіллюсь з невиразною мислю В великім усім... Буду як сонний граніт”) і т.д.

Свої філософські погляди викладає поет й у вірші “Під голубою водою...”, який можна розглядати як універсальну художню модель буття. Саме як сюрреалістичний текст розглядає його М. Моклиця [5, с. 118]. Кожен образ, кожна деталь цього тексту має щонайменше два об’єктивно закладених у них значення. Перший двовірш “Під голубою водою Живу я, живу...” визначає часопростір тексту. Риба (або ж якась інша істота) на дні водойми, над якою голубінь води, людина на землі, над якою голуба небесна безодня, і цілком можливо, що ще вище так само повторюються

аналогічні рівні буття. “Золотоокий рибак”, що “закидає сіть огневу” – це людина, яка полює на рибу, і сонце в небі, яке є джерелом життя, і водночас асоціюється з несподіванками долі, які підстерігають кожного в цьому світі. “Принадливі очка” сіті – лабіринти життя, крізь які до певної пори проходять усі, доки не прийдуть до завершення свого земного шляху. В останній строфі “Спопеліє, застигне смутно Жовтава зоря в імлі, Ніч надійде нечутно. І не знайде мене на землі” висловлений підсумок авторських роздумів про життя. Все приходить і відходить, усе плинне, крім самого життя.

Отже, художній світ поезії Володимира Свідзинського – це світ асоціальний за своїм змістом, повністю звільнений від суспільних стандартів. Він виростає з гармонії ліричного героя (авторського “я”) та світу природи і постійного балансування героя на межі реального та ірреального, з пріоритетом ірраціонального начала, про що свідчить відповідна образність та сюжетно-композиційний характер творів. За словами Е. Райса, це поет, “цілковито скерований до потойбічного” [6, с. 144]. Надання ірреальному конкретних, предметних обрисів, асоціативний характер метафор, фіксація миттєвого й неповторного, творення поезії як момент переживання буття, дитячість, безпосередність сприйняття світу та “психічний автоматизм” процесу творчості, яскрава індивідуальність й неповторність образів – усі ці якості поезії Володимира Свідзинського вказують на сюрреалістичний тип творчості митця.

Література

1. Антология французского сюрреализма. 20-е годы; пер. с фр. Москва: ГИТИС, 1994. 391 с.
2. Бретон А. Явление медиумов // Антология французского сюрреализма. 20-е годы. Москва, 1994.
3. Вирмо А., Вирмо О. Мэтры сюрреализма. Санкт-Петербург: Академический проект, 1996. 288 с.
4. Лесли Р. Сюрреализм. Мечта о революции. Минск: Белфакс, 1997. 128 с.
5. Моклиця М. Модернізм у творчості письменників ХХ століття. Частина 1. Українська література. Луцьк: Вежа, 1998. 154 с.
6. Райс Е. Володимир Свідзинський // Свідзинський А. “Я виноград відновлення у ніч несущу...”. Київ, 2003.
7. Свідзинський В. Поезії. Київ: Рад. письменник, 1986. 349 с.
8. Свідзинський В. Поезії. Луцьк: Вежа, 2003. 397 с.
9. Славутич Я. Розстріляна муза. Київ: Либідь, 1992. 184 с.
10. Соловей Е. Українська філософська лірика. Київ: Юніверс, 1999. 368 с.
11. Ясперс К. Введение в философию; пер. с нем. Минск: Пропилеи, 2000. 192 с.

References

1. *Antolohyia frantsuzskoho siurrealyzma. 20-e hody* [Anthology of French surrealism. 20th years]. Moscow, 1994, 391 p. (in Ukrainian).
2. Breton A. *Yavlenye medyumov* [The phenomenon of mediums]. In: *Antolohyia frantsuzskoho siurrealyzma. 20-e hody*. Moscow, 1994. (in Ukrainian).
3. Vyrmo A., Vyrmo O. *Metry siurrealyzma* [The masters of surrealism]. Sankt-Peterburh, 1996, 288 p. (in Ukrainian).
4. Lesly R. *Siurrealyzm. Mechta o revoliutsyy* [The dream of revolution]. Mynsk, 1997, 128 p. (in Ukrainian).
5. Moklytsia M. *Modernizm u tvorchosti pysmennykiv XX stolittia. Chastyna 1. Ukrainska literatura* [Modernism in the writers of the twentieth century. Part 1. Ukrainian literature]. Lutsk, 1998, 154 p. (in Ukrainian).
6. Rais E. *Volodymyr Svidzynskyi* [Volodymyr Svidzinsky]. In: *Svidzynskyi A. "Ia vynohrad vidnovlennia u nich nesu..."*. Kyiv, 2003.
7. Svidzynskyi V. *Poezii*. [Poetry]. Kyiv, 1986, 349 p.
8. Svidzynskyi V. *Poezii*. [Poetry]. Lutsk, 2003, 397 p.
9. Slavutych Ya. *Rozstriliana muza*. [Muse shot]. Kyiv, 1992, 184 p.
10. Solovei E. *Ukrainska filosofska liryka*. [Ukrainian philosophical lyrics]. Kyiv, 1999, 368 p.
11. Iaspers K. *Vvedenye v fylosofyiu*. [Introduction to Philosophy]. Mynsk, 2000, 192 p.

Svetlana Kravchenko. Surrealistic Parameters of the Artistic World by Volodymyr Svidzinsky. The article deals with the components of the artistic world of poetry of Vladimir Svidzinsky. The means of embodiment of the author's "I" of the writer and his harmony with the world of nature. The author of article analyzes the specificity of imagery and features of the structure of the poet's lyrical works. Particular attention is focused on the subject image of erroneous images, on the associative character of the metaphor, the automatism of the act of creativity, and the child's perception of the world. The article highlights the characteristic features of the poet's creative style, which serve as a sign of the belonging of his artistic world to the surrealistic trend.

Key words: associative metaphors, unreal images, creative style, childhood perception of the world.

УДК 811.161.2'373:82-1Свідзинський

Лілія Лавринович
ORCID ID: 0000-0001-8588-9790

«Зором мірю безмір'я...»: мотив часу в ліриці В. Свідзинського

У статті йдеться про міф часу як про центральний у поетичній творчості В. Свідзинського. Досліджено типологічні паралелі між поетичним світосприйняттям поета й системою ранніх античних уявлень про час та світ. Під цим кутом зору зіставлено картину світу, створену в його ліричних текстах, із системою уявлень Геракліта і Платона. Аналіз поетичного матеріалу свідчить, що є сенс говорити не лише про окремі міфологічні